

Türk Dış Politikasının Değişiminde 15 Temmuz Darbe Girişiminin Etkileri Effects of 15 July Coup Attempt on Changes in Turkish Foreign Policy

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Mustafa Öztop

ORCID:
0000-0001-5894-1290

Geliş tarihi/Received:
29.04.2026

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
23.06.2026

Kabul tarihi/Accepted:
28.06.2026

Yayın tarihi/Published:
10.07.2026

Atıf/Citation:
Öztop, M. (2026). Türk Dış
Politikasının Değişiminde 15
Temmuz Darbe Girişiminin
Etkileri. *İletişim ve Diplomasi*,
16, 87-102.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1940419

Mustafa Öztop¹

Öz

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişi, Türkiye'nin politik süreçlerinde pek çok alanda değişim meydana getirmiştir. Bu alanlar içinde öne çıkanlarından biri de Türk dış politikası olmuştur. Türk dış politikası, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası oluşan şartlarda daha önce eğilim gösterdiği yaklaşımları somutlaştırmış ve gerekli görülen durumlarda sert güç kullanımı ile sahada istikrar ve barışı sağlayan bir süreci başlatmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden vaka analizi yöntemi kullanılmıştır. Türk dış politikasının Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren 15 Temmuz 2016 tarihine kadar olan süreci genel hatları ele alınarak incelenmiş ve 15 Temmuz sonrası dış politika ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Böylece 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Türk dış politikasını nasıl etkilediği açıklanmaya çalışılmıştır. Türk dış politikası Batıcılık, statükoculuk, aktif tarafsızlık ve denge siyaseti gibi çeşitli kavramsallaştırmalar üzerinden literatürde yer bulmuştur. Ancak özellikle Recep Tayyip Erdoğan döneminde dış politikada çok taraflılık, proaktif dış politika ve yumuşak güç kavramsallaştırmaları ön plana çıkmıştır. Batıcılık, Erdoğan döneminde önceki dönemlerden ayrılan bir hüviyet kazanmış, statükoculuk da mevcut sınırları sürdürme hususunda önceki dönemlerle benzerlik içinde olmaya devam ederken mevcut dengeleri sürdürme konusunda değişim göstermiştir. Sonuç olarak 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin bertaraf edilmesinin ardından güç ve diplomasi kapasitesini geliştiren Türk dış politikası, bölgede ve daha geniş bir düzlemde varlığını, prestij ve etkisini artırmıştır.

¹ Dr., Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, İstanbul, Türkiye, mustafaoztop88@gmail.com

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz Darbe Girişimi, Türk Dış Politikası, FETÖ, Türkiye, Batıcılık

ABSTRACT

The 15 July coup attempt brought about changes in Türkiye's political processes across many areas. One of the most prominent of these areas is Turkish foreign policy. In the conditions that emerged following the 15 July coup attempt, Turkish foreign policy consolidated the approaches it had previously been tending towards and initiated a process of ensuring stability and peace on the ground using hard power where necessary. This study employed the case study method, a qualitative research method. Turkish foreign policy between the founding of the Republic and 15 July 2016 is examined in broad terms and analysed in comparison with foreign policy following 15 July. The aim is to explain how the 15 July Coup Attempt affected Turkish foreign policy. Turkish foreign policy is conceptualised in the literature through various frameworks such as Westernisation, status quoism, active neutrality and the politics of balance. However, particularly during the Recep Tayyip Erdoğan era, the concepts of multilateralism, proactive foreign policy and soft power have come to the fore. Westernisation has acquired a distinct character that sets it apart from previous periods, while status quoism has continued to resemble earlier periods in its commitment to preserving existing borders but has undergone a transformation in its approach to maintaining the existing balance of power. Consequently, following the foiling of the 15 July coup attempt, Turkish foreign policy—having strengthened its power and diplomatic capabilities—has enhanced its presence, prestige and influence both in the region and on a broader scale.

Keywords: July 15 Coup Attempt, Turkish Foreign Policy, FETO, Türkiye, Westernism

EXTENDED ABSTRACT

The 15 July coup attempt has brought about changes in Türkiye's political processes across many areas. One of the most prominent of these areas is Turkish foreign policy. In the conditions that emerged following the 15 July coup attempt, Turkish foreign policy has consolidated the approaches it had previously been inclined towards and has initiated a process of ensuring stability and peace on the ground using hard power where necessary. In this study, Turkish foreign policy has been evaluated through the case of the 15 July Coup Attempt, utilising the case study method from qualitative research methodologies. The study has also used process-tracking techniques.

In this context, the general trajectory of Turkish foreign policy from the founding of the Republic up to 15 July 2016 has been examined and analysed in comparison with the foreign policy following 15 July. Thus, an attempt has been made to explain how the 15

July Coup Attempt affected Turkish foreign policy. Turkish foreign policy has been conceptualised in the literature through various frameworks such as Westernism, status quoism, active neutrality and the policy of balance. Westernism has generally been a defining approach, except for the Erdoğan era. The 1964 Johnson Letter, the 1974 Cyprus Peace Operation, and the 1 March 2003 Iraq Resolution have been areas of crisis in relations with the US, whilst in relations with the EU, Türkiye's EU membership and the EU's differing approaches towards Türkiye during the accession process, which hindered membership, have created an area of contention. Türkiye has often been viewed as a buffer zone actor intended to be kept largely under control by the West, and 'other'. However, it has not fully managed to establish itself as a European actor in the eyes of the EU.

On the other hand, during the Erdoğan era, concepts such as multilateralism, proactive foreign policy and soft power have come to the fore in Turkish foreign policy. Westernism acquired a distinct identity during the Erdoğan era, differing from previous periods; status quoism continued to exhibit similarities in maintaining existing boundaries, but it showed a shift in sustaining the current balance of power. In Turkish foreign policy during the Erdoğan era, Westernism was structured around the premise that Türkiye is an equal actor with the West and aims to develop a symmetrical relationship. However, until 15 July 2016, it was not possible for the Erdoğan era to persuade the West to accept this innovative Western-oriented approach. Yet, following the 15 July coup attempt, Turkish foreign policy realised its true potential and concretised and reinforced some of the approaches that had come to the fore during the Erdoğan era. Consequently, the West has begun to accept Türkiye's innovative Western-oriented approach. Although certain difficulties persist in this acceptance, the difference between the periods before and after 15 July is clear.

Following the 15 July coup attempt, the military operations carried out by Türkiye as part of its fight against terrorist organisations have incorporated the use of hard power as a complementary approach to mobilising soft power elements within Turkish foreign policy. Military operations, defense industry products and agreements have gained significant prominence in Turkish foreign policy. Syria, Libya, Karabakh and Ukraine have served as examples of this on the ground.

Furthermore, following the 15 July coup attempt, Turkish foreign policy has emerged as an actor establishing new balances both in the region and on a broader scale. Türkiye's presence, influence and prestige in the non-Western world have increased markedly, and Türkiye has created a new centre of gravity in the balance it sought to establish between the West and the East during the pre-Erdoğan era.

Giriş

Devletlerin uluslararası ilişkilerde diğer aktörler karşısında sergiledikleri tutum ve yaklaşımlar dış politikayı oluşturmaktadır. Dış politikanın karar alma süreçlerinde ve şekillenmesinde ise günümüzde pek çok aktörün etkili olduğu kabul edilmektedir. Başlangıçta daha çok devlet merkezli olarak değerlendirilen dış politika, ilerleyen süreçte devlet dışı aktörlerin de etkili olduğu bir kavram olarak değerlendirilmiş (Sönmezöğlu, 2014, s. 255) ve bu aktörlerin dış politikaya etkileri öne çıkmıştır (Hudson & Vore, 1995, ss. 209-238). Bu anlamda devlet dışı/altı aktörler olarak askerî ve sivil bürokrasi, kamuoyu, medya ve sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları dış politika süreçlerinde daha dikkat çeken aktörler hâline gelmiştir (Cicioğlu, 2010, s. 81).

Türk dış politikası, genel olarak dış politika kavramında yaşanan söz konusu değişimden etkilenmiştir. Özellikle son yıllarda Türk dış politikasında devlet altı aktörlerin karar alma süreçlerinde etkisinin belirgin şekilde arttığı söylenebilir. Bu noktada 15 Temmuz Darbe Girişimi karşısında devlet ve milletin birlikte gösterdiği direnç ve dayanışma, Türk dış politikasında tarihî bir kırılma meydana getirmiştir. 2000'li yıllardan sonra asker-hükûmet etkileşimi dışına çıkma eğilimi gösteren ve sivil toplum kuruluşlarını da karar alma süreçlerinde etkin hâle getiren Türk dış politikası (Cicioğlu, 2010), milletin darbe girişimine meydanlarda direniş göstermesiyle 15 Temmuz 2016 sonrası devlet-millet etkileşimini en üst düzeye çıkarmış, sert güç ve yumuşak güç unsurları arasında iyi bir etkileşim sağlayarak dünyadaki etki kapasitesini ciddi ölçüde artırmıştır (Usluer, 2016, s. 42). Erdoğan yönetimi, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası ülkede birlik anlayışının güçlenmesinin etkisiyle milletin desteğini daha güçlü şekilde alarak dış politikada adımlar atmıştır. Bunun en sıcak ve bariz yansımalarından biri de Suriye'de 24 Ağustos 2016'da başlatılan Fırat Kalkanı Harekâtı olmuştur. Bu bağlamda çalışmada, yaşanan bu değişim göz önünde bulundurularak Türk dış politikası ele alınmış ve özellikle 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin dış politikaya etkilerinin anlaşılmasına yönelik bir kapsam üzerinde durulmuştur.

Kavramsal Arka Plan

Türk dış politikası için bazı çalışmalarda farklı tanımlamalar olsa da statükoculuk ve Batıcılık iki temel ilke (direk) olarak tanımlanmış ve bu ilkelerin tüm dönemleri kapsadığı iddia edilmiştir (Oran, 2016, ss. 46-53). Ancak Türk dış politikası zaman içinde bu iki temel ilkeden; teori ve pratikte Batıcılık ilkesinden, yüklendiği anlam ve uygulama farklılıkları açısından da statükoculuk ilkesinden uzaklaşmıştır. Batıcılık, Batılı değerlere ilgi ve Batı'ya duyulan yakınlık çerçevesinde kapitalizm, laiklik ve demokratik yaşam ölçütlerine bağlı kalmak şeklinde tanımlanmış (Oran, 2016, ss. 49-53) ya da Batı medeniyetini tek ve ideal bir medeniyet olarak kabul etme şeklinde tezahür etmiştir (Özdeş, 2008, s. 28). Ancak günümüzde Türkiye'nin dış politikada, salt Batı'ya uyumdan veya Batı'yı tek ve ideal medeniyet olarak görmekten ziyade kendi millî ve manevî değerlerine bağlı kalarak Batı'nın ilerlemeci, makul ve faydalı çıktılarından istifade eden Batı

ile iyi, adil ve eşitlikçi ilişkiler kurmak isteyen bir yaklaşımı öncelediği görülmektedir. Statükoculuk ise mevcut sınırları ve dengeleri sürdürme şeklinde ele alınmış ve bu ilke hususunda da mevcut sınırların korunması anlayışında bir süreklilik gözlense de mevcut dengeleri sürdürme anlayışı yeni dengeler kuracak iş birliklerine açılmak ve Batı dışı aktörlerle de ilişkileri geliştirmek şeklinde bir anlayışa dönüşmüştür.

Türk dış politikasında, cumhuriyetin kuruluşundan sonra Batıcılık dış politikada en belirgin yaklaşımlardan biri olarak öne çıkmış, Hatay'ın Türkiye'ye dâhil edilmesi (Baskın Oran "revizyonizm" olarak (Oran, 2016; 48); Ali Balcı ise "fırsatçı yaklaşım" (Balcı, 2017; 48) olarak değerlendirmiştir) istisnası hariç de statükoculuk ilkesi sürdürülmüştür. Bu süreçte özellikle de İkinci Dünya Savaşı yıllarında denge siyaseti öne çıkmış, kimi zaman tarafsızlık politikaları üzerine yoğunlaşmış kimi zaman da aktörler arasında bir iletişim mekanizması olarak yer alma girişimleri gözlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sürecinde izlenen denge ve aktif tarafsızlık politikalarının bir sonucu olarak herhangi bir ittifak içinde yer almayan Türkiye, savaş sonrası bir bakıma yalnız kalmıştır (Şöhret, 2023, s. 612).

Ortaya çıkan bu tabloda Sovyetler, Türkiye'nin bu durumunu fırsat bilerek bazı rahatsız edici girişimlerde bulunmuştur. 7 Haziran 1945 tarihinde Moskova Büyükelçisi Selim Sarper, Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov ile görüşmüş ve görüşme sırasında Sarper'e ikinci kez nota verilmiştir (Deringil, 2015, s. 260). Bu notada Sovyetler Birliği şunları istemiştir:

1- Türkiye'nin doğu sınırında Kars ve Ardahan'ın Sovyetlere bırakılması

2- Türkiye'nin Boğazları tek başına savunamayacağı gerekçesiyle burada Sovyetlerle ortak üslerin kurulması ve bunun yanında Montreux Antlaşması'nın Sovyetleri daha fazla söz sahibi olacak şekilde revizyona tabi tutulmasıdır (Erkin, 1968, s. 295).

Sovyetler Birliği'nin bu yaklaşımı, Türkiye'yi rahatsız etmiş ve bir denge arayışına sevk etmiştir. Sovyet tehdidi karşısında güvenlik ve denge arayan Türkiye, 1950'li yıllarda Kore'ye asker göndermiş ve NATO'ya katılım kararı alarak Batı ittifakı ile ilişkilerini güçlendirmiştir. Bunun yanında Türkiye bu dönemde, Batıcı politikalarla kendini sınırlamış, Orta Doğu ve Arap dünyası ile yakınlık ve komşuluk ilişkilerinin bir gerekliliği olan ve aynı zamanda millî çıkarlarına da hizmet edecek güçlü ilişkiler kurmamış ya da kuramamıştır. Bu durum Türkiye'nin bölgeyi kendi sınırlı güvenlik ihtiyaçları çerçevesinde değerlendirmesi, Araplarla yakınlaşmayı ancak Sovyet yayılmacılığı karşısında hatırlaması ve NATO'ya girmesinden sonra Araplarla ilişkileri asgari düzeye indirmesi gibi sonuçları beraberinde getirmiştir (Akgün, 1998, s.167). Oysaki Türkiye'nin çıkarları; içinde bulunduğu coğrafya, tarih ve kültürün de bir gereği olarak bölge ülkeleri ile iyi ve güçlü ilişkileri gerektirmektedir. Türkiye'nin bu politik ekseninde kalması, dönemin şartları ile izah edilmeye çalışılabilir ancak denge politikasının sadece iki blok arasında bir politika olarak tezahür etmesi ve üçüncü bir yol açılmaması, hangi tarafa ağırlık verilirse o tarafa bağımlı kalmasına neden olmuştur. Bu bağımlılık da bölge ülkeleri

ile ilişkileri daha da zor duruma düşürecek İsrail'in tanınması gibi bazı sonuçları da meydana getirmiştir (Arpacı, 2022, s. 246). Bu süreçte Türkiye'nin dış politikası daha çok Batıcılık ekseninde gelişim göstermiş, bu nedenle ekonomik ve askerî ilişkiler bakımından da Batı'ya bağımlılık artış göstermiştir (Atatorun, 2021, s. 33).

1960'lı yıllara gelindiğinde Kıbrıs konusunda Batı ile meydana gelen anlaşmazlık, Türkiye'nin dış politikada yeni arayışlara yönelmesine neden olmuştur. Türkiye'nin garantör olarak Kıbrıs'a askerî müdahale yönünde attığı adımlar, 5 Haziran 1964'te Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Johnson'un yazdığı mektupla karşılık görmüş ve ABD, Türkiye'nin hangi gerekçeyle olursa olsun Kıbrıs'a müdahalesi hâlinde Türk-Yunan askerî çatışmasının kaçınılmaz olduğunu, böyle bir müdahalenin Sovyetler Birliği'nin doğrudan müdahalesine yol açabileceği ve olası müdahale durumunda NATO'nun Türkiye'yi koruma konusunda yükümlülüğü olmayacağı imasında bulunmuştur (US Department of State, 1964).

İlerleyen yıllarda özellikle de 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve öncesinde yaşanan süreç, Batı eksenli politikaların sorgulanmasına neden olmuştur. Bu sorgulama, Sovyetler ile bazı girişimleri ortaya çıkarsa da uzun yıllar Türkiye, Batı'ya dönük dış politika yaklaşımını genel olarak sürdürmüştür. Bu dönemlerde Türkiye, Batı'ya odaklı politikaları nedeniyle Orta Doğu, Türkistan, Balkanlar ve Afrika ülkeleri ile genel olarak bir mesafe içinde olmuş ve yakın çevresindeki bölge ülkeleri ile de ilişkilerinde belli sınırların dışına çıkamayarak yeterince ilerleme kaydedememiştir. Bu süreçler, dış politikayı inşa eden iç aktörler arasında Batı merkezleri ile özel ilişkilerin gelişmesini ve bu nedenle de Batı dışı dünyanın göz ardı edilmesi gibi sonuçları beraberinde getirmiştir.

1974 yılında Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası ABD, Şubat 1975'te Türkiye'ye ambargo uygulamaya başlamış ve bu süreç Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli kırılmalara neden olmuştur. Türkiye 25 Temmuz 1975'te, 3 Temmuz 1969 tarihli Türk-Amerikan Savunma İş Birliği Anlaşması'nı yürürlükten kaldırarak ve Türkiye'deki tüm Amerikan üs ve tesislerine el koyarak yanıt vermiştir. İlerleyen yıllarda bölgedeki dengeler ve Türk-Amerikan hükûmetlerinin ortak çıkarları ve eğilimleri iki ülke ilişkilerini derinleştirmeye devam ettirmiştir. Zaman zaman anlaşmazlık ve sorunlar yaşansa da 1980 ve 1990'lı yıllarda Türk-Amerikan ilişkileri gelişim göstermiştir. Bunun yanında 1970 ve 80'li yıllarda dış politikada öne çıkan ekonomik perspektif, Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerin de gelişmesini beraberinde getirmiş ve özellikle 2002 yılında AK Parti hükûmetleriyle başlayan Erdoğan dönemi öncesi süreçte AB ile ilişkiler, Türk dış politikasında önemini artırmıştır. AB ile ilişkilere verilen önem, Erdoğan döneminde de sürmüştür ancak AB'nin Türkiye'yi oyalayan ve hem müzakereci yapıp hem de üyeliğe mesnetsiz biçimde engelleyici yaklaşımlarına eleştirilerin yoğunlaştığı bir dönemi başlatmıştır. Bu bakış açısında Batıcılık bir dengeleme ile karşılaşmış ve salt Batı odaklı ve merkezli yaklaşımlara karşı mesafe koyulmaya başlanmıştır.

Diğer taraftan 2000'li yıllarda Türkiye, AB ile ilişkilerin güçlendirilmesinin yanında Orta Doğu, Afrika, Balkan ve Türkistan ülkeleri ile de ilişkilerin güçlendirilmesi çalışmalarına önem vermiştir. Böylece Türkiye'nin etki alanındaki tüm aktörlerle ilişkileri geliştirmeye çalıştığı bir dönem başlamıştır. Bunu yaparken bölgede etkisi olan büyük güçler ABD ve Rusya arasında da bir denge kurulmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Türkiye dış politikada çok eksenli, pro-aktif bir politika izlemiş ve bu politika Orta Doğu'da da etkin bir şekilde sergilenmiştir (Akbaş, 2012, s. 67).

ABD'nin 2003 yılında Irak'a operasyonu öncesi Türkiye üzerinden Amerikan güçlerinin Irak'a geçişini öngören tezkerenin reddi ve akabinde Süleymaniye'deki Türk birliğine yapılan baskın, Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni bir krize neden olmuş ve bu gelişmeler iki ülke ilişkilerini stratejik ortaklık düzeyinden uzaklaştırarak sadece NATO müttefikliği düzeyine indirgemıştır (Purtaş, 2005, s. 26). Erdoğan dönemi, AB ve ABD ile ilişkilerde Türkiye'nin sınır çizdiği direnç noktaları genel olarak ve özellikle de Batı merkezci politikalar bakımından daha önceki dönemlerden ayırmaya başlamıştır. Ancak Türkiye'nin coğrafi, jeopolitik, tarihî ve güncel dünya siyaseti bağlamında AB ve ABD ile ilişkilerde millî çıkarlarını önceleyen ve ikircikli/asimetrik ilişki biçimine sesini yükselten yaklaşımı, Batı'dan kopuş ya da bir çeşit eksen kayması değil daha çok dış politikada önceliklerini yeniden belirleyen bir çerçeve meydana getirmiştir.

Arap Baharı ve Suriye iç savaşıyla gelişen süreçte Türkiye, Batı'nın söylem-eylem uyumsuzluğu bağlamında Batı ile daha sık sorunlar yaşamaya başlamıştır. Özellikle Suriye ve Mısır örneklerinde Batı'nın normlardan çok çıkarları ve kontrol edilebilir yönetimlerle norm aramaksızın çalışmayı önceleyen yaklaşımı, Türkiye-Batı ilişkilerinde yeni bir ayrışma olarak kendini göstermiştir (Atatorun, 2023, ss. 285-286). Türkiye Cumhuriyeti tarihinde Erdoğan dönemi, Türkiye'nin uluslararası örgütlere en çok üye olduğu dönem olmuştur (Aksu, 2022, s. 90). Bu tablo, Türkiye'nin dünyada etkin bir dış politika sergileyen önemli bir aktör hâline gelme arzusunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Diğer yandan pek çok uluslararası örgüte üyelik ve iyi ilişkiler kurma yönünde ilerleyen Türkiye, 2011'de Orta Doğu'da gelişen Arap Baharı ya da Arap Ayaklanmaları sürecinde Batı ile ayrışması nedeniyle çeşitli zorluklar yaşamıştır. Bunun yanında başta Körfez ülkeleri olmak üzere bazı Arap ülkelerinin, Arap Baharı sürecini kendi varlıklarına tehdit olarak görmeleri, Türkiye için bölgede alanı daha da daraltan sonuçlar doğurmuştur.

Bu yıllarda Türkiye ayrıca Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve Irak-Şam İslam Devleti (DEAŞ) gibi terör örgütlerinin faaliyetlerini artırdığı bir tablo ile karşı karşıya kalmıştır. Esasen PKK'nın varlığı uzun yıllardır zaten ABD ile ilişkilerde en kritik anlaşmazlık konularından biri olmuştur. Bu anlaşmazlık konusuna FETÖ elebaşı Fethullah Gülen'in ABD'de olması ve 15 Temmuz sürecinde yaşananlar

eklenmiş ve Türkiye'nin millî güvenlik tehdidi olarak gördüğü terör örgütleri ile mücadelede görünenin arkasındaki ABD varlığı, Türkiye'de hem devletin hem de milletin tepkisini çekmiştir.

Statükoculuk, 15 Temmuz sonrası süreçte mevcut sınırları sürdürme anlamında devam etse de mevcut dengeleri sürdürme anlamında belirgin bir değişim yaşamış ve Türkiye'nin çıkarlarına ve bölgenin barışına hizmet edecek şekilde sert ve yumuşak güç unsurları birlikte kullanılarak şekil değiştirmiştir. Yani bölgedeki dengeleri korumak yerine Türkiye lehine bölgedeki dengeleri şekillendirmek hedeflenmiş ve bu anlamda önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Batıcılık ise Batı merkezli olmaktan ziyade Türkiye merkezli bir yaklaşıma evrilmiş ve Türkiye müzakere masasına çekilen bir aktör olmanın ötesinde Batı ile ilişkilerini müzakere eden aktör hâline gelmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2024).

Yöntem

Bu makalenin amacı 15 Temmuz Darbe Girişimi ve bu başarısız girişim sonucunda Türk dış politikasında meydana gelen değişimi incelemektir. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan çalışmada vaka analizi yöntemi tercih edilmiştir. Vaka analizi, belirli bir süreçte tek bir konu üzerinde gözlemlenen olgu şeklinde tanımlanmıştır (Gerring, 2007, s. 19). Bunun yanında vaka analizi, sınırları belirlenmiş bir bağlam içerisinde gerçekleşen bir olay ve olgu olarak tanımlanmakta ve birey dışında bir rol, grup, kurum ya da ulus için de kullanılmaktadır (Miles & Huberman, 1994, ss. 25-26). Ayrıca sınırları belirlenmiş bir süreçte bir veya daha fazla kişinin içinde olduğu bir veya birkaç olayı, faaliyeti, süreci veya programı derinlemesine araştırma olarak da ifade edilmektedir (Creswell, 2003). Bu bağlamda çalışmada Türk Dış Politikası, 15 Temmuz Darbe Girişimi vakası üzerinden analiz edilmiştir.

Bu analizde nitel araştırma yöntemlerinden süreç izleme tekniklerinden de yararlanılmıştır. Süreç izleme teknikleri, nedensel sürecin daha iyi anlaşılabilmesini sağlamaktadır (Süleymanoğlu-Kürüm, 2021, s. 157). Bu kapsamda Türk dış politikası, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 15 Temmuz 2016'ya kadar süreçte ana hatlarıyla ele alınmış ve akabinde de 15 Temmuz 2016 sonrası süreç incelenerek 15 Temmuz Darbe Girişimi vakasının Türk dış politikası üzerinde nasıl bir değişim meydana getirdiği analiz edilmiştir.

15 Temmuz Sonrası Türk Dış Politikası

15 Temmuz 2016'da gerçekleşen ve başarısız olan FETÖ Darbe Girişimi, Türk dış politikasında özellikle pratik uygulamalar bakımından yeni bir dönemin başlamasına

neden olmuştur. Esasen Türkiye'nin 1964 Johnson Mektubu, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, 1 Mart 2003 tezkeresi gibi ABD ile yaşadığı krizler ve Suriye iç savaşında ABD'nin Türkiye'nin millî güvenliğini hiçe sayan yaklaşımları, Türk-Amerikan ilişkilerindeki anlaşmazlıkların FETÖ'nün organize ettiği 15 Temmuz Darbe Girişimiyle zirve noktaya ulaşmasına neden olmuştur. Darbe girişiminin ardından ABD'nin FETÖ lideri Gülen'i iade etmemesi ise ilişkileri iyice zora sokmuştur (Abiç & Baysal, 2022, ss. 431-432). ABD'nin FETÖ konusunda Türkiye'yi ısrarlı biçimde anlamazdan gelmesi ve 15 Temmuz'da FETÖ'nün darbe girişimine ABD'nin destek verir mahiyetteki yaklaşımları, Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni bir süreci zorunlu hâle getirmiştir.

Benzer şekilde FETÖ ve PKK/PYD/YPG konusunda Türkiye'yi teröre karşı vermiş olduğu mücadelede yalnız bırakan Avrupa ülkeleri, Türkiye'nin Batı ittifakı ile ilişkilerinde sorgulamaların yeni bir yaklaşım ortaya çıkarmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye bu nedenlerle Rusya ile geliştirdiği ilişkiler üzerinden Suriye'de güvenli bölgeler tesis etmeye çalışmış ve Batı ile yaşadığı bu krizlerden bir çıkış arayışında olmuştur. Türkiye oluşan bu atmosferde zoraki bir denge politikasına yönelmiş, Rusya başta olmak üzere diğer devletlerle ilişkiler üzerinden ABD ve Avrupa'yı dengelemeye çalışmıştır. Türkiye; bu dengeleme politikalarında Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Harekâtlarını büyük ölçüde kendi imkânları ile organize etmiştir (Öztop, 2021, s. 63).

FETÖ'nün gizli yapılanmasının sahada ve karar alma mekanizmalarında oluşturduğu zorlukların bertaraf edilmesiyle Türkiye, sorunları doğru ve zamanında tespit ederek sorunları çözmekte daha etkin bir hâle gelmiştir. Bu bakımdan 15 Temmuz sonrası Türk dış politikasında, yakın çevrede gelişen pek çok kriz ve çatışmaya rağmen barış ve diplomasiyi öne çıkaran ve bunun yanında güvenlik riskleri karşısında Türkiye'nin millî menfaatleri doğrultusunda askerî gücünü sahaya yansıtan bir tablo ortaya çıkmıştır (Öztop, 2024).

Türkiye, AB ve ABD ile ilişkilerde yaşadığı güvensizliği (Rakipoğlu, 2024; Yardımcı, 2025, s. 251) ilerleyen süreçte Rusya ile de yaşamış ve bu durum Türkiye'yi zoraki denge arayışları içinde bağımsız bir eksene mecbur bırakmıştır. Bu anlamda Türkiye, Suriye politikalarında sorunlar yaşasa da Rusya ve İran ile bir ilerleme kaydetmeye çalışmış ve bu anlamda ABD ile ilişkileri Barış Pınarı Harekâtı ile dengeleyerek ilişkilere yeni bir boyut kazandırmıştır. Bahar Kalkanı Harekâtı her ne kadar Esed rejimine yönelik icra edilse de Türkiye'nin perde arkasında varlığı bariz olan Rusya ile yaşadığı çıkmaz (Demir, 2021, ss. 564-565) ve Rusya'nın asimetrik politika geliştirme arzusu, Türkiye'nin Rusya konusunda yeni bir pozisyon almasına neden olmuştur.

Aynı zamanda Türkiye'nin Orta Doğu politikaları, Körfez'de Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi ülkeleri rahatsız ederken bu ülkelerin Arap Birliği'nde Türkiye karşıtı adımlar atma girişimleri Katar, Somali ve Libya gibi ülkelerin engelle-

melerine maruz kalmıştır (AA, 2019; SuperHaber, 2019). Doğu Akdeniz’de Yunanistan’ın Fransa ile iş birliği içinde sergilediği maksimalist yaklaşımlar, AB’nin içinde görüş ayrılıklarını ortaya çıkarmış, tezlerinde haklı olan, güçlenen ve yükselen Türkiye’nin AB nezdinde Çin ve Rusya gibi küresel aktörlerle birlikte anılmasına neden olmuştur (Anadolu Ajansı, 2020). Fransa’nın Türkiye karşıtı yaklaşımları, NATO ittifakında da karşılık bulmamış ve Türkiye, millî çıkarlarını korumaya yönelik bölgesinde attığı tüm adımlarda kararlılık göstererek AB, Arap Birliği ve NATO’nun içinde farklı görüşlerin ve farklı grupların oluşmasına neden olmuştur. ABD seçimlerinde tarafların gündemlerinde yer alan Türkiye’nin, dünyada yeni güç rekabetinin şekillenmesinde önemli bir aktör olarak öne çıkmaya başladığı söylenebilir.

15 Temmuz’da millet-devlet dayanışmasıyla FETÖ’ye ve destekçilerine karşı gösterilen tepki, Türk dış politikası açısından pek çok aktör tarafından etkisi sınırlandırılmak istenilen Türkiye’nin nüfuzunun sınırlandırılmayacağını göstermiş ve Türkiye’nin içinde ve çevresinde terör örgütleriyle oluşturulmak istenilen istikrarsızlık, içten dışa adım adım ortadan kaldırılmıştır. Terör örgütlerinin Türkiye içindeki faaliyetleri minimize edilmiş ve Türkiye’nin sınırlarından uzaklaştırılmıştır (Öztop, 2024).

15 Temmuz’da Türkiye’nin millet-devlet el ele göstermiş olduğu birliktelik dünyaya örnek olmuştur (TRT Haber, 2018). Bunun yanında askerî vesayet ve darbe girişimi gibi hareketlenmelerle bir milletin geleceğini şekillendirmeye çalışan aktörler, Türkiye’de bu tarz girişimler karşısında halkın direnebildiğini görmüştür. Diğer taraftan modern dönemde özellikle darbelerin sıklıkla gözlemlendiği bir bölgede, 15 Temmuz gecesi meydana gelen sivil dayanışma, bir ülkenin dışarıdan müdahalelere karşı mücadelesinin ve halkın iradesinin yönetime yansımalarının önemli bir örneğini teşkil etmiştir.

Türk dış politikası için Suriye, Orta Doğu’ya açılan kapı, düzensiz göçün kaynağı, terörle mücadele ve millî güvenlik için kritik bir konuma gelmesi nedenleriyle belirleyici ve tanımlayıcı bir rol üstlenmiştir. Bu anlamda Suriye Devrimi, Türkiye’nin dış politika çıktılarının önemli bir yansıması olmuştur. Türkiye, Suriye’de terör örgütlerine karşı sert gücünü aktif bir şekilde kullanmış, Suriye halkı için yumuşak güç unsurlarını ve insani diplomasiyi yüksek düzeyde harekete geçirmiş ve ABD, Rusya, İran, Avrupa ülkeleri ve Esed rejimi karşısında caydırıcı diplomasi sergilemiştir.

Suriye’de ortaya çıkan tablo başta olmak üzere, Libya ve Karabağ’da yaşanan gelişmelerin yanında 15 Temmuz’daki millet-devlet dayanışması, Türkiye karşıtı her girişim ya da adımın Türkiye’nin bölgede etki ve nüfuzunu artırdığı neticelere dönüşmesini sağlamıştır. 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası Fırat Kalkanı, DEAŞ Terör Örgütü ile mücadelede önemli bir eşik olmuş; akabinde çok zaman geçmeden Zeytin Dalı, üstüne ABD ve Rusya’ya rağmen Barış Pınarı ve Suriye rejimine karşı Bahar Kalkanı Harekâtlarını icra eden Türk Silahlı Kuvvetleri bölgenin en caydırıcı, kararlı ve kabiliyetli aktörlerinden biri olduğunu göstermiştir. Bu adımlarla Türkiye, kriz bölgelerine gerektiğinde

sert güçle müdahale ederek pro-aktif bir tavırla kendi bölgesel yaklaşımlarını ortaya koymuştur (Ataman, 2022).

Bulguların Tartışılması

15 Temmuz Darbe Girişimi'nin başarısız olması sonucunda devlet kadrolarına sızan FETÖ mensuplarının tasfiye edilmesi pek çok alanda Türkiye'nin gerçek potansiyeline erişmesini sağlamıştır. Devlet kadrolarındaki ihraç dalgaları nedeniyle yaşanan hızlı değişim, Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere güvenlik güçlerinin zaafa uğraması riski taşıyor gibi görünse de içe sızan FETÖ mensuplarının tasfiyesi Türkiye için hızlı, etkin ve caydırıcı adımlar atma imkânına dönüşmüştür. Bu imkân; Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Harekâtlarında ortaya çıkan başarılarla kendini göstermiştir.

15 Temmuz sonrası Türkiye karşıtı aktörlerin darbeyle yönetimi değiştirmek beklentileri boşa çıkmış ve Suriye'de terör tehdidi büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. Ardından Libya'da bölgenin ve Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda istikrarsızlık azaltılmış ve görece istikrar ülkede sağlanmıştır. Akabinde Karabağ, Azerbaycan ile dayanışma hâlinde işgalden kurtarılmış ve özgürleştirilmiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile başlayan çatışma ve kriz ortamında Türkiye'nin diplomasi girişimleri ve özellikle de tahıl diplomasisi dünyada büyük bir ilgi ve takdir toplamıştır (Öztop, 2024).

Türkiye'yi bölgede bazı ülkeleri kışkırtarak ya da terörle sınırlamak ve çevrelemek isteyen güçler, 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ile büyük bir başarısızlık yaşamışlardır. Türkiye, darbeye karşı gösterdiği direncin bir sonucu olan güvenlik refleksi ile dış politikasındaki sert güç unsuruna duyulan ihtiyacı bu süreçte açığa çıkarmıştır. Bunun bir sonucu olarak Türk dış politikası, PKK ve DEAŞ terörünün yuvası hâline getirilmeye çalışılan Suriye'de güvenlik eksenli; Libya, Karabağ, Doğu Akdeniz ve Ukrayna'da yaşanan gelişmelerde ise daha çok strateji eksenli ilerlemiştir. 15 Temmuz Darbe Girişimi karşısında gösterilen güvenlik merkezli refleks, Türkiye'nin Erdoğan döneminde daha belirgin hâle gelen insaniyetçi/insani politika (Özerdem, 2016, s. 135) ile birleşerek yeni bir hüviyet kazanmıştır. Bu güvenlik ve strateji eksenli gelişmelerin sonucunda Türkiye, sınırları içerisine taşınmak istenen millî güvenlik tehditlerini bertaraf etmiştir.

Türkiye, millî güvenliğini ve millî çıkarlarını tehdit eden tüm yaklaşımlara karşı zorlayıcı diplomasi örnekleri olarak askerî harekâtlar icra etmiş ve Türkiye'nin sınırları içinde sürekli bir güvenlik krizi yaşamasına neden olan unsurları sınırları içinden ve sınırlarından uzaklaştırmıştır. Tüm bu gelişmelerin sonucu olarak; Türkiye artık eksen kayması tartışmaları ile anılmanın ötesinde eksen oluşturma tartışmaları ile değerlendirmelere konu olmaktadır. Bu anlamda Türkiye'nin Libya'da Katar, İtalya, Malta ve İngiltere ile kurduğu ilişkiler öne çıkmış, İslam dünyası içinde de Pakistan ve Malezya ile kurduğu ilişkiler yabancı basının analizlerine konu olmuştur (Jerusalem Post, 2020; The Interpreter, 2020). Diğer taraftan Türk dünyası ile Türk Devletleri Teşkilatı çatısı al-

tında kaydedilen ilerleme ve Azerbaycan ile yoğunlaşan ilişkiler, Türkiye'nin varlık gösterebileceği diğer bir eksen olarak değerlendirilebilir. Türkiye, artık Batıcılık politikaları ile kendini sınırlayan yaklaşımları aşmış ve bölgesinin güç dengelerinde önemli bir aktör hâline gelmiştir. Bu tablo içerisinde çevresinde ve tüm etki alanlarında Türkiye'nin olmadığı bir oluşumun varlığını sürdürmesinin zorluklarının anlaşıldığı bir dönemin başladığı söylenebilir. Orta Doğu'da Filistin, Kuzey Afrika'da Libya, Afrika'da Somali ve Körfez'de Katar ile yaşanan gelişmelerde Türkiye'nin varlığının belirleyici bir unsur hâline geldiği söylenebilir.

Sonuç

Türk dış politikası tarihi incelendiğinde Türkiye'nin ağırlıklı olarak Batı'ya dönük politikalar izlediği ve zaman zaman da Avrasya'ya dönük politikalara yöneldiği görülmektedir. Bu iki taraf arasında bölgesel, küresel dengeler ve zamanın koşulları çerçevesinde genellikle bir tarafa ağırlık verilmiş ve çoğunlukla da bu taraf Batı olmuştur. Ancak bu iki taraf arasında yaşanan sıkışmışlık, Erdoğan döneminde üçüncü bir tarafın yani komşu ülkeler ve dünyadaki diğer güç merkezleri ile etkin ilişkilerin inşa edilmesiyle aşmaya çalışılmıştır. Üçüncü tarafın inşası, Erdoğan döneminde kendini göstermeye başlasa da 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası somutlaşmıştır.

Hasılı, 15 Temmuz başarısız darbe ve işgal girişimi sonrası, Türkiye'ye karşı dış politikada atılan tüm adımlar aksiyle karşılık bulmuştur. Suriye, Irak, Doğu Akdeniz, Kıbrıs, Karabağ ve Libya'da Türkiye karşıtı atılan adımların hepsine Türkiye mukavemet göstermiş ve oluşturulmak istenen baskıyı kırmıştır. Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği harekâtlar, S-400'lerin teslimatı, içte ve dışta terörle yapılan mücadele (Pençe Harekâtı), Doğu Akdeniz'de Yavuz-Fatih Sondaj Gemileri, Karabağ'ın özgürleştirilmesi, Ermenistan'la normalleşme, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilişkileri daha da güçlendirmek için kurulan Kıbrıs İşleri Koordinatörlüğü ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sürecindeki barış diplomasisi, dış politikada 15 Temmuz'un milat olduğunu tescilleyen gelişmeler olarak kendini göstermektedir.

FETÖ'nün yaklaşık 40 yıllık süre boyunca devlet kadrolarına sızması ve devlet içinde yapılaşması 15 Temmuz Darbe Girişimi ile faş olmuştur. Devlet yetkililerinin kararlı ve cesur tutumu ve milletin dayanışma ve feraseti ile de FETÖ ile etkin bir mücadele başlamış ve bu mücadele dış politika dâhil pek çok alanda Türkiye'nin potansiyeline ulaşmasının önünü açmıştır. Bu bakımdan 15 Temmuz, Türkiye'nin FETÖ'den arındırılarak gerçek kapasitesini bulması ve terör örgütünün çöküş sürecinin kritik bir kilometre taşı olurken; milletin egemenliğinin de tescili olmuştur. Bu tablonun Türk dış politikası açısından sonuçları ise bölgede ve dünyada nüfuz ve prestij artışı olmuştur.

KAYNAKÇA

- Abiç, F. & Baysal, B. (2022). Sistemik ve İç Faktörler Işığında Değişen Türk Dış Politikası: Venezuela Örneği, *Alternatif Politika*, 14(2), 422-452.
- Akbaş, Z. (2012). Orta Doğu'da Değişim Süreci ve Türk Dış Politikası, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 51-73.
- Akgün, M. (1998). Orta Doğu Maceraları. In Gencer Özcan (Ed.), *Onbir Aylık Saltanat: Siyaset, Ekonomi ve Dış Politikada Refahiyol Dönemi*, İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Aksu, Z. (2022). Türk Dış Politikası ve Uluslararası Örgütler, *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 2(2), 79-91.
- Anadolu Ajansı, (2020). AB Yüksek Temsilcisi Borrell: Rusya, Çin ve Türkiye oyunun kurallarını değiştirmek istiyor, Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-yuksek-temsilcisi-borrell-rusya-cin-ve-turkiye-oyunun-kurallarini-degistirmek-istiyor/1957957> Erişim T. 20 Nisan 2026.
- Anadolu Ajansı, (2019). Libya'dan Arap Birliği'nin Türkiye karşıtı taleplerine ret, Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyadan-arap-birliginin-turkiye-karsiti-taleplerine-ret/1611656> Erişim T. 21 Nisan 2026.
- Arpacı, I. (2022). Necmettin Erbakan Örneğinde Türk Dış Politikasının İslamcı Eleştirisi, *Anadolu Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 244-260.
- Ataman, M. (2022). 15 Temmuz: Türk Dış Politikası Anlayışında Büyük Kırılma, Retrieved from <https://kriterdergi.com/dosya-15-temmuz/15-temmuz-turk-dis-politikasi-anlayisinda-buyuk-kirilma> Erişim T. 19 Nisan 2026.
- Atatorun, M. (2023). Türkiye-NATO İlişkilerinin Ahlaki Zeminini Kurmak, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(85), 274-291.
- Atatorun, M. (2021). Turkey's Defence Industry Policy in Security Perspective: Defeating the National Security Dilemma In İbrahim Karataş (Ed.), *Turkey's Security: New Threats, Indigenous Solutions and Overseas Stretch*, (ss. 31-59). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Balcı A. (2017). *Türkiye Dış Politikası: İlkeler, Aktörler ve Uygulamalar*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Cicioğlu, F. (2010). Ermenistan ve Kıbrıs Sorunu Bağlamında Türk Dış Politikası ve Sivil Toplum Kuruluşları, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(2), 81-94.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Deringil, S. (2015). *Denge Oyunu: İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Erkin, F. C. (1968). *Türk-Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi*. Ankara: Başnur Matbaası.
- Gerring, J. (2007). *Case Study Research Principles and Practices*, New York: Cambridge University Press.
- Hudson-M, V. & Vore-S, C. (1995). Foreign Policy Analysis Yesterday, Today and Tomorrow, *Mershon International Studies Review*, 39(2), 209-238.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*, Second Edition, London/New Delhi: Sage Publications.
- Oran, B. (2016). *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*. Cilt 1: 1919-1980, 21. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları
- Özdeş, T. (2008). Batıcılık ve Türkiye Aydınlarının Çıkmazı. *Eskiye Dergisi*, 8, 27-33. <https://izlik.org/JA65TZ64ZE>
- Özerdem, A. (2016). İnsaniyetçilik ve Türk Dış Politikası, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 13(52), 129-149.
- Öztop, M. (2024). 15 Temmuz Millet Destanı ve Türk Dış Politikası, Retrieved from <https://www.turkiyearastirmalari.org/2024/07/16/fokus-tr/15-temmuz-millet-destani-ve-turk-dis-politikasi/> Erişim T. 18 Nisan 2026.
- Öztop, M. (2021). Expansionary Policy or Peacebuilding? Overseas Military Bases and Operations of Turkey (2010-2020) In İbrahim Karataş (Ed.), *Turkey's Security: New Threats, Indigenous Solutions and Overseas Stretch*, (ss. 61-100). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Purtaş, F. (2005). Soğuk Savaş Sonrası NATO'nun Dönüşümü ve Genişlemesi Çerçevesinde Türk Amerikan Askeri İlişkileri, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 1(2), 7-31.
- Rakipoğlu, M. (2024). 15 Temmuz Türk dış politikasını nasıl etkiledi?, Retrieved from <https://www.star.com.tr/acik-gorus/15-temmuz-turk-dis-politikasini-nasil-etkiledi-haber-1881606/> Erişim T. 21. Nisan 2026.
- Sönmezoğlu, F. (2014). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, İstanbul: Der Yayınları.
- Superhaber, (2019). Somali, Katar ve Libya Türkiye'yi kınayan bildiriği imzalamadı, Retrieved from <https://www.superhaber.com/somali-katar-ve-libya-turkiyeyi-kinayan-bildiriyi-imzalamadi-haber-232101> Erişim T. 20 Nisan 2026.
- Süleymanoğlu-Kürüm, R. (2021). Uluslararası İlişkilerde Nitel Yöntemlerle Makale Yazımı: Vaka Analizi ve İncelikleri, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 149-169.
- Şöhret, M. (2023). The First Century of Turkish Foreign Policy. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 2023 Special Issue, 602-641. <https://doi.org/10.21547/jss.1360710>
- The Jerusalem Post, Turkey, Pakistan, Malaysia and Qatar form troubling new alliance, Retrieved from <https://www.jpost.com/middle-east/turkey-pakistan-malaysia-and-qatar-form-troubling-new-alliance-629519> Erişim T. 18 Nisan 2026.
- The Interpreter, (2020). As Pakistan and Saudi Arabia drift apart, China moves in, Retrieved from ht-

[tps://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/pakistan-saudi-arabia-drift-apart-china-moves](https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/pakistan-saudi-arabia-drift-apart-china-moves)
Erişim T. 19 Nisan 2026.

TC Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, Türkiye-AB İlişkilerinin Tarihçesi, 2024, Retrieved from https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html Erişim T: 20 Haziran 2026.

TRT Haber, (2018). Pakistan Cumhurbaşkanı Alvi TRT Haber'e konuştu, Retrieved from <https://www.trthaber.com/haber/dunya/pakistan-cumhurbaskani-alvi-trt-habere-konustu-391694.html>
Erişim T. 20 Nisan 2026.

US Department of State, Foreign Relations, 1964-1968, Volume XVI, Cyprus; Greece; Turkey: 54/1 Telegram From the Department of State to the Embassy in Turkey. Retrieved from <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/frus/johnsonlb/xvi/4757.htm>. Erişim T. 20 Nisan 2026.

Usluer, A. S. (2016). 15 Temmuz Başarısız Darbe Girişimi ve Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri, *Bilig Dergisi*, 79, 23-44.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.